

МИТА ОРЕШКОВИЋ
ПРВИ СРПСКИ КАНТАУТОР

Дејан Томић

МИТА ОРЕШКОВИЋ
ПРВИ СРПСКИ КАНТАУТОР

Издавачи
Народна библиотека
„Симеон Пишчевић” – Шид
Прометеј – Нови Сад

Уредници
Славица Варничкић
Зоран Колунџија

Фотографије
Радован Сремац

Аутор се захваљује на указаној помоћи
Душанки Марковић, вишем кустосу – Музеј града Новог
Сада, Сузани Миловановић, музејском саветнику – Музеј
Војводине, Нови Сад, Ненаду Камиџорцу, музичком
уреднику – Радио Београд и Александру Гусману,
фотографу Радио-телевизије Војводине

ДЕЈАН ТОМИЋ

МИТА ОРЕШКОВИЋ

ПРВИ СРПСКИ КАНТАУТОР

Народна библиотека
„Симеон Пишчевић” – Шид
Прометеј – Нови Сад
2014

Нема дана без очнога вида

П. П. Његош: *Горски вијенац*

Са захвалношћу на „очноме виду“ и „дану“, књигу посвећујем,
проф. др Ивану Стефановићу, витреоретиналном хирургу,
Клинике за очне болести, Клиничког центра Србије – Београд

Аутор

ПУТ ДО КЊИГЕ ПОСВЕЋЕНЕ ДИМИТРИЈУ МИТИ ОРЕШКОВИЋУ

Трагајући за садржајима ауторске емисије „Од извора ка извору“, која је емитована на таласима Радио Новог Сада од 1991 - 2010 године, у њеним рубрикама посвећеним виђеним личностима из српске прошлости и представљању старих српских листова, часописа и годишњака, до краја Првог светског рата, открио сам многе личности данас сасвим скрајнуте и богатство српске периодике изван граница тадашње Србије. Ове личности значајне за своје време сасвим су нестале у историјским збивањима која су уследила после њих и то сасвим неоправдано. Указаћу само на три такве личности.

Први је *Атанасије Николић*, рођен у Бачком Брестовцу, 1803, а преминуо у Београду 1882. године. Николић је сакупљао и објавио народне песме и приповетке, уређивао календаре и алманахе, штампао листове за земљоделнике, писао песме, драме, пољопривредне поуке, књижевне приказе, чланке из историје, сарађивао са бројним листовима и часописима, преводио са немачког, био професор и први ректор лицеја у Крагујевцу и Београду; организовао дилетантске представе у Новом Саду, Крагујевцу, а у Београду основао Театар на Ђумруку; са Стеријом радио на оснивању Друштва српска словесности (1841) и био његов први секретар, био и почасни члан Српског ученог друштва; поднео предлог за оснивање Народне библиотеке у Београду (1842); основао Школу начертанија, Школу фехтовања (мачевања), Инцилирску школу и Земљоделску школу; био поверљива личност Кнеза Михаила и Илије Гарашанина... У читуљи поводом смрти Атанасија Николића објављеној у новосадском листу *Јавор*, 14. августа 1882. поред осталог пише: „А шта је покојник урадио за Београд? Погледајте само оне красне кестенове на Теразијама; оне лепе јабланове у Кнез-Милошевој, абацијској и министарској улици; оне горостасне тополе на топчидерском друму, што је све, слободно се сме рећи, његов рукусад; па отидите у Топчи-

дер, који до 1850. године беше рит пун баруштина, а он га је великим трудом својим претворио у красан парк с којим се данас поносимо - ето то је Атанасије Николић урадио за Београд, за престоницу српску, коју је окитио дрветима и украсио је. Топчидер је жив споменик покојников, који ће многе генерације гледати и уживати...“

Други је *Мита Ракић* (Мионица, Ваљево, 1846 - Београд, 1890), отац знаменитог српског песника Милана Ракића, који је основну школу учио у месту свог рођења - Мионици и Ваљеву, а гимназију и Велику школу у Београду. После тога наставио је школовање у Минхену, Цириху, и Гентигену, у Немачкој, а неко време проборадио је „науке ради“ и у Енглеској, у Лондону. Поред просветног и државничког посла, Мита Ракић бавио се и списатељским радом и преводилачким са енглеског, руског, пољског и шпанског. Мита Ракић био је носилац *Таковског крста IV реда; Таковског крста III реда; Сребрне медаље за ревностну службу у рату за ослобођење; Медаље за васпостављање Краљевине; Аустријског ордена Гвоздене круне III реда; Персијског ордена Лава и сунца III реда; Ордена Светог Карла, од владоца Монака; Румунске Круне, од краља Карла румунског и Леополдовоог ордена од краља белгијског.*

Трећа личност из српске прошлости која је потпуно заборављена то је *Михајло Ј. Заставниковић*, аутор стихова једне од најпознатијих и највише певаних српских родољубивих песама *Лађа се креће француска*. Рођен у Осеку 1879. прошао је албанску голготу у времену Првог светског рата, а сахрањен у граду музике - Неготину 1927. године, о њему скоро да и нема података. И за своју другу песму *Тамо далеко*, Заставниковић је написао да се пева „широм Монархије“.

Тако се догодило и са Димитријем Митом Орешковићем.

Мој први сусрет са Митом Орешковићем био је када сам подробно ишчитавао странице значајног српског новосадског листа *Даница* (Нови Сад, 1860 - 1872) трагајући за садржајима горе поменутог емисије. 30. септембра 1867. у *Даници* објављен је некролог посвећен Мити Орешковићу у којем пише да „28. јулија о. г. оде на истину још један песник србски. То је М и т а О р е ш к о в и ћ, који је тога дана у Шиду преминуо у најлепшим годинама (истом беше навршио 50 година)“. Из

истог текста сазнајем да „је он уједно и композитор“ и да је своје песме „отпевао и отсвирао уз нашу тамбурицу“. Овај текст сам пренео слушаоцима Радио Новог Сада.

Други сусрет са Митом Орешковићем био је када сам опет трагајући за пригодним текстовима које бих приредио за емисију „Од извора ка извору“ у Библиотеци Матице српске узео у руке *Српски народни календар за годину 1908. „Стражилово“*, који је уредио угледни српски књижевни посленик Јован Грчић, и објавио у Новом Саду у издању Српске Књижарнице А. Пајевића и Св. Огњановића. На страни 32 налази се портрет Мите Орешковића и испод њега пише: „Знаменити Срби: **Мита Орешковић**“.

Знаменити Срби: † **Мита Орешковић**.

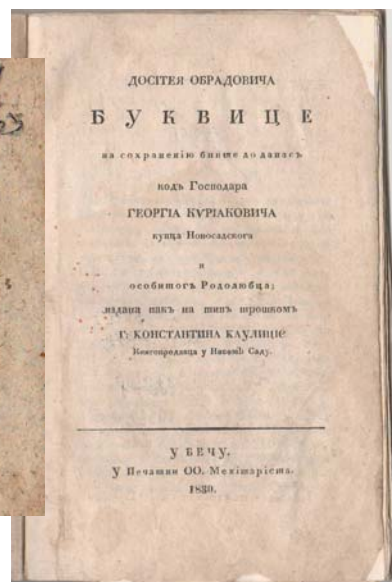
Из овога текста Марка Суботића, житеља Шида, сазнао сам значајно више о Димитрију Мити Орешковићу, нарочито о његовим певаним песмама. Због дужине текст сам пренео у три наставка, на таласима Радио Новог Сада.

Трећи сусрет са Митом Орешковићем био је када сам припремао грађу за приређивање књиге *Певане песме српских песника*, у издању Радио-телевизије Србије, 2014 године. У овој књизи сам представио кратке биографије и библиографије песника чије су песме певане, па тако и Мите Орешковића, чије сам песме „Чуј дико, шта велим“ и „Добро вече Анка“ приредио у овом зборнику. Тада сам трагајући за што већим бројем података о њему схватио да је то још једна личност из српске прошлости која је неоправдано скрајнута и заборављена нарочито када је у питању српска музичка историјска наука.

И још једна чињеница утицала је на писање ове књиге, а то је сајт Библиотеке „Симеон Пишчевић“ из Шида на коме сам пронашао следећи податак:

„Прва Српска читаоница у Шиду основана је 1849. године о чему говори и посвета на књизи „Буквице“ Доситеја Обрадовића: коју је Мита Орешковић те године поклонио библиотеци. Она гласи: На дар Србској Читаоници у Шиду прилаже доле наведену ову књигу Доситеја Обрадовића *Буквице* године 1849. Мита Орешковић житељ Шидски“. Мита Орешковић је *Буквицу* поклонио 17. децембра наведеное године и тога дана сваке године обележава се Дан библиотеке у Шиду. Дар Мите Орешковића, књига Доситејева *Буквице*, и данас се чува у Завичајном одељењу ове библиотеке.

На дар Србској
Читаоници у Шиду при-
лажен доле именован
ову књигу Доситеја Обра-
довића *Буквице* год. 1849.
Мита Орешковић
житељ Шидски

Године 2009. Издавачка кућа „Тиски цвет“ из Новог Сада објавила је моју књигу посвећену вероватно најзначајнијем имену српске тамбурашке музике XX века насловљену *Марко Нешић са песмом у народу*. У тој књизи са више аспеката је осветљено дело Марка Нешића (1873 - 1938) који није био само врстан песник, певач „боговског гласа“, тамбураш-примаш, већ и композитор, аранажер музике за тамбурашке саставе, вођа тамбурашких капела, уз то и вредни друштвено-политички радник и један од главних пропагатора међународног језика есперанта у Новом Саду, због чега је ово удружење носило његово име све до укидања 2007. године. Подсетимо само на песме Марка Нешића које су се изузетно много певале, а и још увек певају и слушају у народу: *Невен коло*, *Ђувегеје где сте да сте*, *Кукурузи већ се беру*, *Жабалка* (Где то кажу има лепих сека), *Удовица* (Богата сам имам свега), *Дивно мири липин цвет*, *Ој Дунаве клакше гони*, *Уморно је злато моје*, *Идем кући, а већ зора*, *Ја имадох коња вра-на* (Сумбул Јело), *Месечина дивно сја...* И да поменем и то да је знаменити српски композитор Јосиф Маринковић за београдски лист *Правда* 16. марта 1930. године изјавио „да изнад свих композитора ставља тројицу: *Корнелија Станковића*, *Аксентија Максимовића* и - *Марка Нешића*, новосадског тамбураша, песника и композитора!“

Са тим сазнањем и искуством почео сам да трагам за грађом о Димитрију Мити Орешковићу, а шта сам све у своје истраживању сазнао ставио сам вам на увид поштовани читоци књиге *Мита Орешковић први српски кантаутор*. За све текстове које сам пренео у целини навео сам и имена њихових аутора, а посебно дугујем захвалност професору Филозофског факултета у Новом Саду на одсеку за српску књижевност др Зоји Карановић и Радовану Сремцу, археологу – кустосу из Шида.

Дејан Томић

ШИД МИТЕ ОРЕШКОВИЋА

„Са сигурношћу се не може знати када је настао Шид и како је добио име“ - написала је у свом раду о Завичајној збирци Народне библиотеке „Симеон Пишчевић“ у Шиду 2010. године, Велинка Масал - Античевић и указала да се „По неким архивским подацима, који се налазе у Риму, описује Срем у предтурско доба, XIV и XV века, где се помиње насеље на месту данашњег Шида, које је имало своју цркву. Иако нема писаних података о Шиду у XVII веку, чињеница је да је он у то време постојао као насеље“. У књизи *Мемоари Симеона Пишчевића*, која се налази у Завичајном одељењу Народне библиотеке у Шиду, која носи и његово име, забележено је да се 1731. године баш у Шиду родио Симеон Пишчевић, касније генерал и књижевник Русије. Из *Мемоара* сазнајемо да је у Шиду тада постојала основна школа и да је то било развијено насеље.

У првој половини XVIII века Шид је спадао под војну границу - пише Сима Томовић у својој *Монографији Шида*, Шид, 1973. и упознаје нас да су „... несређене прилике и самовоља официра, стварали велико незадовољство код људи“. Шићани су морали учествовати у ратовима, које је водила бечка влада, далеко од њихових кућа и завичаја, у Француској, Баварској и Прусској. Први попис о броју становништва у Шиду потиче из 1733. године када је било 113 кућа, 273 мушких лица, 233 женских, укупно 506 душа. Око 1770. године у Шиду се приступило прикупљању добровољних прилога за градњу нове православне цркве, јер дотадашња црква је била мала и недовољна да прими све вернике. У Шиду су тада живели скоро искључиво Срби православне вере.

Познато је да је царица Марија Терезија маја 1773. године потврдила привилегију за Шид, да носи име града (... in futuris et perpetuis semper temporibus oppidi nomine guadet...) и дозволом одржавања вашара. Привилегија да се Шид проглашава градом с правом на одржавање вашара исписана је на две камене плоче, које су се чувале у општини све до Другог светског рата, када су за владавине Независне Државе Хрватске (НДХ) уништене.

Пошто је Шид био на важној тачки пута Осиек - Сремска Митровица - Вуковар - Илок, што је у оно време значило да је био на царском друму, почело се развијати занатство, а касније и трговина. Од занатлија највише је било опанчара, ћурчија, колара, бачвара, ужара, лицидера, чизмара, абација, сапунџија и кројача. Занатство се нарочито развило у првој половини XIX века. Шидске занатлије су у то време биле познате широм Аустро-Угарске и излагале су своју робу на многим вашарима, као и на најпознатијем сајму у Европи који се одржавао у Лајпцигу. Положај трговаца у XIX веку био је нешто бољи, а трговало се у многим местима у Славонији, Хрватској, Турској, Италији и Србији. Пошто је трговина доносила добру зараду, поједини трговци, имајући веће износе новца, почели су куповати земљу. Већи поседници обрадивог земљишта крајем XIX века били су Симуновићи, Шумановићи, Тубићи, Мауковићи, Хуберти, апотекар Козјак, краљевски јавни бележник др Драгутин Грчић и други.

Поздрав из Шида. - Pozdrav iz Šida.

Разгледница Шида почетком 20. века

Из књиге Николе Затезала: *Занатство, трговина и угоститељство у општини Шид*, „Графосрем“, Шид, 1992. сазнајемо да су људима путницима у Шиду била потребна места где би

нашли склоништа за одмор. „То су у почетку биле чарде, механе, ханови, - пише Никола Затезало - касније гостионе и хотели. У тим механама обично су вођене дуге приче, склапала познанства и трговало производима... У гостионама се чула песма и свирка...”

Центар Шиде и хотел „Гранд”, 1926.

У таквом условима шидске животне средине налазио се Димитрија Мита Орешковић. Царски друм и привилегија да се Шид прогласи градом, чиме је омогућено да се у њему три пута годишње одрже вашари учинили су да је у њега долазио и још више кроз њега пролазио велики број пословних људи или путника намерника. Уз то, они коју су по свом имању и по својој интелигенцији били виђенији грађани налазили су се у прилици да организују друштвени живот, вероватно, по узору на тадашње велике градове и вароши, као што су Беч, Пешта, Нови Сад, Арад... Ради своје пријатне разоноде организовали су балове, повеће забаве у боље стојећим кућама, образујући тако друштвени и културни живот грађанског staleжа. На њима је Мита Орешковић изводио своје композиције које су радо и много певане. Присутни на тим забавама његове песме су памтили и носили са собом у друге крајеву у којима су их људи прихватили и тако се његове песме нађоше штампане и

у београдским, новосадским, загребачким, питсбуршким, ма-риборским, великокикиндским... песмарицама (рукописним и штампаним), лирама и календарима. Уз то, као власник го-стионе, имао је прилике да у њој, и не само у њој, изводи своје песме уз тамбуру и на тај начин шири њихову популарност у народу.

Главна улица Шида почетком 20. века

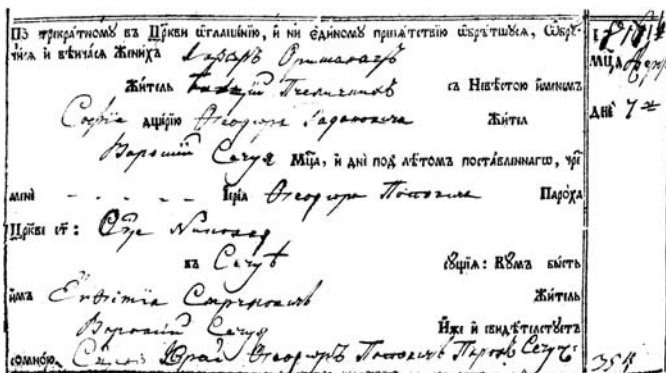
Треба да се укаже да су шидски срез некада чинила села Адашевци, Бапска, Батровци, Бачинци, Беркасово, Бикић, Вашица, Гибарац, Иланча, Илинци, Кукујевци, Липовац, Моровић, Привина Глава, Товарник, Шидски Бановци и Јамена. Данас Бапска, Иланча, Липовац, Товарник и Шидски Бановци не само да нису у шидској општини, већ су у другој држави. Али, зато, у шидску општину улазе и следећа села: Моловин, Сот, Љуба, Ердвик, Вишњићево и Бингула.

Радован Сремац:

ПОРОДИЦА ОРЕШКОВИЋ И ВАРОШ ШИД

Мала, успавана сремска варошица Шид изнедрила је велики број личности које су својим радом дале огроман допринос српској култури, политици и економији. Шид се као својом децом, може подичити генералом Симеоном Пишчевићем, професором и директором Карловачке гимназије Јаковом Грчићем, трговцем и задужбинаром Матице српске Филипом Недељковићем, покретачем *Летописа Матице српске* Георгијем Магарашевићем, послаником Павелом Грчићем, цртачем и оснивачем српског стрипа Миливојем Мауковићем, наивцем Илијом Башичевићем Босиљом, политичарем Витомиром Кораћем, књижевницима Исидором Цанкаром, Исом Великановићем, Грозданом Олујић, глумицом Миром Бањац и тако даље. У Шиду су краће или дуже живели и радили и Сава Шумановић, Јован Протић, Иљеш Шпиц, Адам Драгосављевић, Димитрије Мита Орешковић и други.

Родитељи Димитрија Мите Орешковића, Лазар Оришанац и Софија рођена Радановић, према Протоколу венчаних Сечујске парохије 1777-1831, број 354. венчали су се у Сечују, градићу у данашњој Мађарско, 19. фебруара, по старом календару, 1816. године (слика 1).¹

Сл. 1. Протокол венчаних са уписаним венчањем Лазара Оришанца и Софије Радановић

Исте, 1816. године, 27. септембра, по старом календару (9. октобар по новом), у Сечују, рођен је Димитрије Мита Орешковић, као Димитрије Оришанац (слика 2).²

НАПИСАНИЕ КРЕЩАЕМЫХЪ

Родила Младенца пола <i>Мужескаго</i> Мѣца <i>Септемвриа</i>	1816 Мѣца <i>ок</i> <i>септембра</i> ДНЕ <i>27</i>
Дне <i>27</i> дѣта предположеннаго: <i>Сѣчѣ</i> Младенца <i>Лаварѣ</i>	
<i>Оришанацѣ</i> Мати же <i>Сабриа</i>	
Жителіе <i>Сечовскій</i> Крѣтиса и Мѣромъ стѣмъ помѣзаса чрезъ	
мені іеріа <i>Ведгора Павлович</i>	
Пароха Цѣркве стѣмъ <i>Сѣчѣ</i> <i>Николаѣ</i>	
из <i>Сечѣ</i>	
сѣщїа: Мѣца и днѣ подъ лѣтомъ положеннаго. И дано крѣсть во стѣ: Крѣщенїи Младенца	
Имя <i>Димитриѣ</i> Воспрїимнѣ	
крѣсть <i>Ведгорѣ Стрѣкавичѣ</i>	
Жителѣ <i>Сечовскїи</i>	
	395.

Сл. 2. Протокол крштењих са уписаним крштењем Димитрија Оришанца

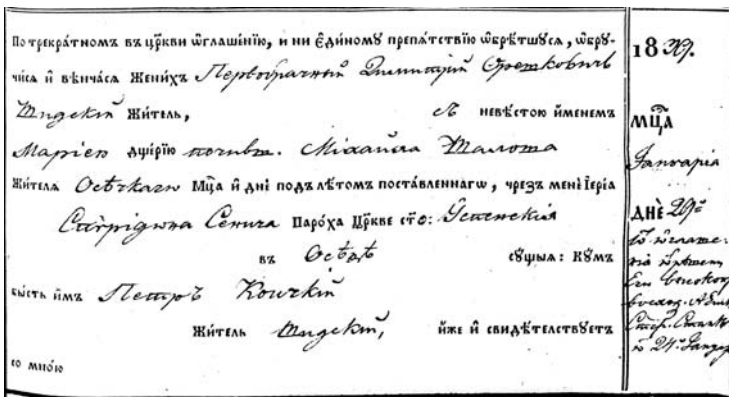
Није познато када се породица Оришанац доселила у Шид. Први пут се помиње у Шиду 1824. година када је Димитрије био кум на крштењу Дафине Симуновић.³ Такође, није познато ни када је породица променила презиме са Оришанац у Орешковић. Може се претпоставити да је до промене на српски облик презимена дошло након пресељења у Сремску жупанију, односно промену средине и друштвених околности. Орешковићи су, пратећи боље услове за трговину више пута напуштали Шид. Тако се помињу у Опатовцу 1835. године, у Бачинцима 1842. и Беркасову 1845. Око 1846-1847. године поново долазе у Шиду, према доступним подацима више се нису селили.

Софија Орешковић, Димитријева мајка, умрла је у Шиду, 1. фебруара 1852. Сахрањена је на шидском српском православном гробљу (слика 3).

Сл. 3. Споменик над гробом Софије Орешковић, Шид

Димитрије Орешковић се венчао 29. јануара, по старом календару, (10. фебруар) 1839. године у Осијеку са Маријом Шалош (Осек, 1816-Шид, 1905) (слика 4).⁴

Сл. 4. Протокол венчаних са уписаним венчањем Димитрија Орешковића и Марије Шалош

Марија је била шесто по реду од деветоро деце Михаила Шалоша (првобитно Салаши) и Јулијане, рођ. Ђирић. Убрзо након венчања Димитрија и Марије, Маријин брат, по струци бријач, доселио се у Шид и ту засновао своју породицу. Митина и Маријина кућа налазила се у тадашњем Варошком шору (данас угао улица Светог Саве и Николе Влашког) (слика 5).

Сл. 5. Кућа породице Орешковић у Шиду, 1965. године

Орешковићи су узимали у закуп права точења пића и сакупљање вашарске таксе на Шидском властелинству. Шидско властелинство. Историјски архив „Срем“, Сремска Митровица. Текст Уговора је преписан у оригиналу.

Закупни Уговор

Склопљен између Властелинства Шидског по закупнику и пуновласнику Едварду Врбанчићу и Госп. Митру Орешковићу становнику шидском.

1. Властелинство Шидско даје у закуп на три године почамши од 1: Сечња 1862 до 31: Просинца 1864. право точења пића у општини Шицкој и то у Новом Шид и у Сокаку од спајинске гостионе прото Гибарцу на два места, затим право побирања вашарске пристојбе за два вашара у Шиду, као и право точења пића и држање козаре на ва-

шаришту шицком за два вашара за годишњу закупнину од 700 ф. ау: вр: велим сто форинти аустр: вредн:

2. Закупник може за то време у реченом предјелу Шицком где му се свиди на два места сваке врсте своје пиће точити.

3. Закупник обавезан јест свему покоравати се наредбам полицајним и областима, уз то свога плаћати све намете који ће се имати плаћати од точива.

4. Будућ да обштини припада право крчмарења од Миоља до Ђурђева у једној крчми, то за случај да обштина ту крчму отвори баш у овом предјелу, нема закупник право на никакву одштету.

5. Закупник је дужам држати у реченом предјелу две крчме, и такођер закупник има сам пристојбе вашарске о свом трошку побирати и власћу припадајућом госпоштини проти прекорачитељу тражити помоћ од области.

6. Закупник има право припадајућим госпоштину дужност бдити, да се криомице у његовом предјелу не крчмари, те проти оваквим крчмарењем са свом строгошћу заискати помоћ од дотичне области.

7. Закупник није властан ради точива криомице тражити од закупца одштету.

8. Закупник јест дужан закупницу четврт године напред плаћати, и ако до осам дана неби овој дужности задовољио, то припада право закупадавцу узети овај уговор за прекинут, и дати у закуп упитно уговорно право точива другоме, дочим ће закупник бити завезан, сву штету од туда породивши се закупадавцу намирити.

9. Закупник Госп. Деметар Орешковић пристаје уз ове погодбе те се обавезује да ће их точно испуњавати.

10. У случају акоби се од овог уговора морала накнадно платити биљеговина, ту је дужан платити закупник.

Овај уговор урадили су обе странке властитим подписима.

У Шиду 1. колов/20. рујна 1861.

Димитрије Орешковић преминуо је од туберкулозе 28. Јула (9. август, по новом календару) (слика 6).

159. Протоколъ оумершихъ Църкве Храма

Числo и дaнь мѣсцa и гoдa	Мѣсцo и дaнь мѣсцa и гoдa	оу м е р ш а г с а			М е с т о		Вѣрo- нoсoвѣ- дані	Мѣсцo вoзрѣ- ста	Вoкѣзнѣ, или рoдѣ смѣрти.
		Вѣк, прозвѣст, званіе, или занимаііе.	Пoлѣ, мужскіи, или жен- скіи.	Рoднoй, или сѣрбскіи, или сѣрбскіи, или, проз- вѣст, званіе или занимаііе.	Рoднoгa	Прічѣмa и Числo дoмoвo.			
28.	1861	Димитрије Орешковић Саскxландскіи Шидскіи.	муж-	Шидскіи.	Шидскіи.	Шидскіи.	вoзрѣ- ста 51.	вo- л.	за- с.

Сл. 6. Протокол умрлих са уписом смрти Димитрија Орешковића

Марија Орешковић је сав свој иметак завештала Српској православној црквеној општини у Шиду. У њеној изјави датој 31. децембра 1891. године Краљевском јавном бележнику у Шиду, др Драгутину Грчићу, између осталог каже се: „Душу моју препоручујем милости свемогућег Бога, а тело моје нека се сахрани по обреду српске православне цркве на шидском гробљу у породичној гробници крај мога мужа Мите, пристојно. Васколики свој иметрак како покретни тако и непокретни, осим ниже означених легата, остављам на оснивање једне закладе у сврху издржавања једног ђакона код српске православне цркве Св. оца Николаја у Шиду под именом „Заклада Марије и Мите Орешковић из Шида за издржавање једног ђакона при српској православној цркви Св. оца Николаја... Плату тог ђакона установљујем из дохотка закладе, са годишње укупно пет стотина форинти ав. За ту плату биће ђакон тај дужан: у српској православној цркви Св. оца Николаја у Шиду увек кад је здрав при богослужењу о Св. литургији, вечерња, јутрења, бдења и часовима чинодјејствовати; српску православну школску мушку и женску децу у Шиду веронауци учити и веронауку школама у Шиду предавати; српску православно школску децу и српску младеж у Шиду обучавати у српско црквеном појању и пјенију“.⁵

Поред ове задужбине, Марија Орешковић је завештала новац и Српском црквеном певачком друштву „Јавор Гусле“ у Шиду.

Данас се у Храму Св. Оца Николаја у Шиду чува буре за освештавање богојављенске воде које је Марија поклонила 1868. године. На буре-ту се налази запис: „Овај суд за водоосвјашценије на свето Богојављеније приложи Госп Марија Орешкович жит. овдашња светој нашој Церкви Шидс. Лета 1868.“ (Слика 7).

Сл. 7. Буре за освештавање водице

Марија Орешковић је умрла у Шиду, у 90-ој години живота.⁶ Сахрањена је поред свога супруга, на шидском српском православном гробљу (слика 8).

Сл. 8. Споменик над гробом Димитрија-Мите и Марије Орешковић

¹ Музеј Српске православне цркве епархије будимске у Сентаandreји. Захваљујемо се господину Кости Вуковићу, кустосу Музеја, на помоћи и уступљеним дигиталним снимцима из протокола венчаних и крштених Сечујске парохије.

² Исто.

³ Протокол крштених Шидске парохије 1819-1824. Фонд 713. Историјски архив „Срем“ Сремска Митровица.

⁴ Протокол венчаних Осечке парохије 1835-1849.

⁵ Фонд 1074. Краљевски јавни бележник др Драгутин Грчић. Историјски архив „Срем“ Сремска Митровица.

⁶ На споменику је уклесано да је Марија Орешковић поживела осамдесет година, али према Протоколу умрлих она се упокојила у 90-ој години.